અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

પ્રથમ અપીલ નં. ૧૫૦૦/૨૦૦૫

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થેઃ

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ **સહી/-**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી.બી. શાહ **સહી/-**

==

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	**હા**
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	**હા**
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	**ના**
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	**ના**

૫	શું તેને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવો જોઈએ?	**ના**

===

યુનાઈટેડ ઈન્ડિયા ઈન્શ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ .... અપીલકર્તાઓ

વિરુદ્ધ

હસુમતીબેન કનુભાઈ પટેલ અને ૩.................. સામાવાળાઓ

===

ઉપસ્થિતી:

અપીલકર્તા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ (શ્રી પી.વી. નાણાવટી)

અપીલકર્તા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ **શ્રી વિભુતી નાણાવટી**

સામાવાળા(ઓ) નં.૨–૩ તરફે રદ કરવામાં આવેલ છે.

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી **એમટીએમ હકીમ**

===

ન્યાયપીઠઃ **માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી.બી. શાહ

તારીખ: ૦૬/૦૨/૨૦૧૫

સીએવી ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ દ્વારા)

૧.૦. વિવાદિત ચુકાદા અને વળતરથી વ્યથિત તથા અસંતોષ અનુભવીને, જે માનનીય મોટર અકસ્માત દાવો પંચ (મુખ્ય), વડોદરા (આગળ “પંચ” તરીકે ઉલ્લેખિત) દ્વારા એમ.એ.સી.પી. નં. ૨૨૫ ઓફ ૧૯૯૭ માં પસાર કરવામાં આવેલ છે, જેના દ્વારા માનનીય પંચે ઉક્ત દાવા અરજીને ભાગે મંજૂર કરી છે અને હાલના અપીલકર્તાને મૂળ દાવેદારોને પ્રશ્નાધીન વાહન (મર્સિડીઝ કાર નં. જી.યુ.ટી. ૮૧૮૦) ને થયેલા નુકસાન બદલ રૂપિયા ૮,૮૫,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ કર્યો છે, હાલના અપીલકર્તા – મૂળ વિરોધી નં. ૩ – યુનાઈટેડ ઈન્ડિયા ઈન્શ્યોરન્સ કો. લિમિટેડે આ વર્તમાન પ્રથમ અપીલ દાખલ કરી છે.

૨.૦. હસુમતીબેન કનુભાઈ પટેલ નામની વ્યક્તિની માલિકીની અને નોંધણી ક્રમાંક જીયુટી ૮૧૮૦ ધરાવતી મર્સિડીઝ કાર, જે મૂળ દાવેદાર/અરજદાર છે, તેનો ૧૯.૧૨.૧૯૯૩ના રોજ એક દુર્ભાગ્યપૂર્ણ અકસ્માત થયો હતો. ઉક્ત મોટર કારનો મૂળ વિરોધી ક્રમાંક ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા ક્રમાંક જીજે-૧-ટી-૬૯૩૦ ધરાવતા એક ટ્રક સાથે અકસ્માત થયો હતો. ઉક્ત અકસ્માતને કારણે ઉક્ત મોટર કારને ભારે નુકસાન થયું હતું અને તેથી તે મરામતયોગ્ય રહી નહોતી. ઉક્ત કારનું નિરીક્ષણ “યુનાઈટેડ મોટર (ઈન્ડિયા) લિમિટેડ, બોમ્બે”ના “વર્ક્સ મેનેજર” દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું, જેમણે મજૂરી ખર્ચ, મરામત અને વધારાના ભાગો વગેરે માટે રૂ. ૨૦ લાખનો અંદાજ મૂક્યો હતો. તેથી, ઉક્ત મોટર કારને સંપૂર્ણ નુકસાન થયેલું ગણાતું હતું. તેથી, અત્રેના

પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ – મૂળ અરજદાર – મોટર કારના માલિકે ઉપરોક્ત મર્સિડીઝ કારને થયેલા નુકસાન બદલ વળતરરૂપે રૂ. ૨૦ લાખનો દાવો કર્યો હતો.

૨.૧. ઉપરોક્ત દાવા અરજીનો અહીંના અપીલકર્તા – મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૩ – વીમા કંપની દ્વારા લેખિત જવાબ રજૂ કરીને વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તા – વીમા કંપની તરફથી વિશિષ્ટ રીતે એવો કેસ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો કે મૂળ દાવેદાર – વાહનની માલિકએ દૃઢ પુરાવા રજૂ કરીને મોટર કારનું મૂલ્યાંકન / બજારભાવ સાબિત કર્યું નથી. અપીલકર્તા – વીમા કંપની તરફથી એવો પણ કેસ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો કે સંબંધિત મોટર કાર યુનાઈટેડ ઈન્ડિયા ઈન્સ્યોરન્સ કંપની સાથે વીમાકૃત હતી અને તે સર્વાંગી વીમા પોલિસી હતી અને મૂળ દાવેદાર – મોટર કારની માલિકએ પોતાની કાર માટે રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/– સુધીના જોખમના આવરણ માટે સર્વાંગી વીમા પોલિસીનું પ્રીમિયમ ચૂકવ્યું હતું. તેથી, દાવેદાર / મોટર કારની માલિક મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતરરૂપે કોઈ વધારાની રકમ મેળવવા હકદાર નથી. વધુમાં, વિદ્વાન નીચલી અદાલતે મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા.

૨.૨. મૂળ દાવેદાર – મોટર કારની માલિક – હસુમતીબેનનો આંક ૧૧૩ પર પરિક્ષણ કરવામાં આવ્યો હતો. અકસ્માતના સમયે કારના બજારભાવને સાબિત કરવા માટે, મૂળ અરજદારે આંક ૧૨૨ પર કેતનકુમાર શાહ – સર્વેયરનું પરિક્ષણ કર્યું હતું. મૂળ દાવેદારે આંક ૧૨૩ પર રજૂ કરાયેલ સર્વેયર શ્રી

કેતનકુમાર શાહના અહેવાલ પર ભારે નિર્ભરતા મૂકી હતી. વીમા કંપની તરફથી, આંક ૧૨૯ પર એમ.પી. સર્વેયર્સ દ્વારા તૈયાર કરાયેલ સર્વેયર અહેવાલ તેમજ આંક ૧૩૦ પર સર્વેયર શ્રી જે.આઈ. પટેલ દ્વારા તૈયાર કરાયેલ સર્વે અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. પુરાવાની મૂળવણી કરતાં, માનનીય ટ્રિબ્યુનલે અકસ્માતની તારીખે કારની બજાર કિંમત આશરે રૂ. ૧૨,૫૦,૦૦૦/– ગણાવી હતી અને નુકસાનગ્રસ્ત કારના બચાવ મૂલ્ય પેટે રૂ. ૭૦,૦૦૦/– ઘટાડ્યા બાદ, ટ્રિબ્યુનલે એવું ઠરાવ્યું હતું કે કુલ નુકસાનના ધોરણે રૂ. ૧૧,૮૦,૦૦૦/– ગણતરીમાં લઈ શકાય. માનનીય ટ્રિબ્યુનલે વીમા કંપની તરફથી કરવામાં આવેલી આ દલીલ નકારી કાઢી હતી કે મોટર કારને થયેલા નુકસાન બદલ માલિકે પોતાની વીમા કંપની પાસેથી પ્રાપ્ત કરેલી રૂ. ૪,૪૫,૦૦૦/–ની રકમ અન્યાયી સમૃદ્ધિ અથવા દ્વિગુણ લાભના આધારે ઘટાડવાની આવશ્યક હતી. જોકે, મોટર કારના ચાલકને ૨૫% હદે સહભાગી બેદરકાર ઠરાવવામાં આવ્યો હોવાથી, માનનીય ટ્રિબ્યુનલે ૨૫% બેદરકારીના રૂ. ૨,૯૫,૦૦૦/– ઘટાડ્યા હતા અને પડકારાયેલ ચુકાદા અને પુરસ્કાર દ્વારા મૂળ દાવેદાર – મોટર કારના માલિકને મોટર કારને થયેલા નુકસાન બદલ, જે હકીકતમાં સંપૂર્ણ નુકસાનમાં ગઈ હતી, વળતરરૂપે કુલ રૂ. ૮,૮૫,૦૦૦/–ની રકમ ફાળવી હતી.

૨.૩. મોટર કાર/ મર્સિડીઝ કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતરરૂપે રૂ.૮,૮૫,૦૦૦/– મંજૂર કરતો માનનીય ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ

વિવાદિત ચુકાદા અને એવોર્ડથી વ્યથિત તથા અસંતોષ અનુભવી, અપીલકર્તા– મૂળ પ્રતિવાદી નં.૩– વીમા કંપનીએ આ વર્તમાન પ્રથમ અપીલ દાખલ કરી છે.

૩.૦. અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી ઉપસ્થિત શ્રી વિભૂતિ નાણાવટી, વિદ્યાવાન વકીલે જોરશોરથી રજૂઆત કરી છે કે, વિદ્યાવાન ટ્રિબ્યુનલએ સંબંધિત મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતરરૂપે મૂળ દાવેદાર–ઉક્ત મોટર કારના માલિકને રૂ.૮,૮૫,૦૦૦/– ફાળવી આપવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂલ કરી છે.

૩.૧. અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાનાવટી દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે અકસ્માતની તારીખે મોટર કારની કિંમત રૂા. ૧૨,૫૦,૦૦૦/– ગણવામાં / મૂલવવામાં વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મહત્વપૂર્ણ ભૂલ કરવામાં આવી છે.

૩.૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, હકીકતમાં મૂળ દાવેદારે અકસ્માતની તારીખે પ્રશ્નાધીન મોટર કારનું બજાર મૂલ્ય સાબિત કરવા માટે કોઈપણ દઢ પુરાવો રજૂ કર્યો નહોતો.

૩.૩. એવો રજૂ કરવામાં આવે છે કે પ્રશ્નસ્થ મોટર કારનું અકસ્માતની તારીખે બજારમૂલ્ય સાબિત કરવા માટે મૂળ દાવેદારે તે હેતુસર શ્રી કેતનકુમાર શાહ – સર્વેયર, જેમણે આંક ૧૨૨ પર પોતાનું નિવેદન આપ્યું હતું, તેમજ આંક ૧૨૩ પરના તેમના સર્વે અહેવાલ પર ભારે આધાર મૂક્યો હતો. એવો રજૂ કરવામાં

આવે છે કે જોકે તેમણે બોમ્બેના યુનાઈટેડ મોટર્સ સાથેની મૌખિક પૂછપરછના આધારે કારનું બજારમૂલ્ય આંક્યું/નક્કી કર્યું હતું, તેમ છતાં તેમણે યુનાઈટેડ મોટર્સ, બોમ્બે તરફથી કોઈ ભાવપત્રક વગેરે રજૂ કર્યું નહોતું. એવો રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, પ્રશ્નસ્થ મોટર કારના અકસ્માતની તારીખે મૂલ્યાંકન અંગે અન્ય કોઈ સબળ પુરાવાના અભાવે, વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલે અકસ્માતની તારીખે કારનું મૂલ્યાંકન રૂપિયા ૧૨,૫૦,૦૦૦/- તરીકે નક્કી કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂલ કરી છે.

૩.૪. અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાણાવટી દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કારની માલિકા પોતે કાર સંબંધે વ્યાપક વીમા પોલિસી લેતી વખતે જોખમ આવરણ માત્ર રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધી લીધેલું હોવાથી, વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલએ કારનું બજાર મૂલ્ય રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- તરીકે જ આંકવું અને/અથવા ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ હતું.

૩.૫. અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાણાવટીએ વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે અન્યથા પણ, જ્યારે કારની માલિકાએ વાહનનું વીમાકરણ કરાવી સર્વાંગી વીમા પોલિસી લીધી હતી અને પોતાની કારના જોખમને રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધી આવરી લેવા માટે સર્વાંગી વીમા પોલિસીનો પ્રીમિયમ ચૂકવ્યો હતો, અને અનુસરે મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતરની તેની માંગ રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- ની રકમ માટે સમાધાન પામી હતી અને મૂળ

માલિકે તે સ્વીકારી લીધી હતી, ત્યારે વિદ્વાન ન્યાયાધિકરણે એ નોંધ સાથે દાવા અરજિ ફગાવી દેવી જોઈતી હતી કે કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતર અંગે વીમા પોલિસી હેઠળનો દાવો એકવાર સમાધાન પામી ગયા પછી, ત્યારબાદ વધુ દાવો ટકાઉ રહેતો નથી.

૩.૬. અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાણાવટીએ વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે, અન્યથા પણ મૂળ માલિકને વીમા પોલિસી હેઠળ વીમા કંપની પાસેથી મોટર કારને થયેલ નુકસાન બાબતે વળતરરૂપે રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- પ્રાપ્ત થયેલ હોવાથી, મોટર કારને થયેલ નુકસાન માટે વળતર આપતી વખતે ઓછામાં ઓછું રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- ની રકમ, જે મૂળ માલિકને પ્રાપ્ત થઈ હતી, તેને અન્યાયી સમૃદ્ધિ અથવા દ્વિગુણ લાભના આધારે કપાત કરવાની આવશ્યકતા હતી. રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, મોટર કારને થયેલ નુકસાન માટે વળતર આપતી વખતે, મૂળ માલિકે પોતાની વીમાકર્તા પાસેથી પ્રાપ્ત કરેલ રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- ની રકમની કપાત ન કરીને વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલએ ગંભીર ભૂલ કરી છે. આગળ રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, જો આ અદાલત આ નિષ્કર્ષે આવે કે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલએ અકસ્માતની તારીખે પ્રશ્નસ્થ મોટર કારની બજારકિંમત રૂપિયા ૧૨,૫૦,૦૦૦/- તરીકે મૂલવવામાં / નિર્ધારિત કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી, તો તે સ્થિતિમાં પણ મોટર કારને થયેલ નુકસાન બાબતે વળતરરૂપે મૂળ માલિકને પ્રાપ્ત થયેલ રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- ની રકમ કપાત કરવાની આવશ્યકતા છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં,

અપીલકર્તા તરફના વિદ્ધાન વકીલ શ્રી નાણાવટીએ આ અદાલતના વિદ્ધાન એકલ ન્યાયાધીશ દ્ધારા ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૨૦૧૬ ઓફ ૨૦૧૨ માં સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૫૭૨ ઓફ ૨૦૧૨ માં આપેલ નરબહાદુર નંદકિશોર પ્રસાદ વિ. જાહેરઅલી કે. શેખ કેસના અપ્રકાશિત નિર્ણય પર તેમજ કેરળ વડી અદાલતના વિદ્ધાન એકલ ન્યાયાધીશ દ્ધારા નેશનલ ઈન્શ્યોરન્સ કો. લિ. વિ. મોહન અને અન્યો કેસમાં આપેલ અને ૨૦૦૯ એસીજે ૩૨૬ માં અહેવાલિત નિર્ણય પર ભારે નિર્ભરતા મૂકી છે.

૩.૭. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતાં અને ઉપરોક્ત નિર્ણયો પર આધાર રાખતાં, વર્તમાન અપીલ મંજૂર કરવા અને વિદ્ધાન ટ્રિબ્યુનલ દ્ધારા આપવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદા અને એવોર્ડને રદ કરવા અને વૈકલ્પિક રીતે, વિદ્ધાન ટ્રિબ્યુનલ દ્ધારા આપવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદા અને એવોર્ડમાં ઉપરોક્ત હદ સુધી ફેરફાર કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે. .

૪.૦. વર્તમાન અપીલનો વિરોધ પ્રશ્નગત મોટર કારના મૂળ દાવેદાર–માલિક તરફથી હાજર વિદ્ધાન વકીલ શ્રી એમ.ટી.એમ. હાકિમ દ્ધારા કરવામાં આવે છે.

૪.૧. રજૂ કરવામાં આવે છે કે, કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, માનનીય ટ્રિબ્યુનલે અકસ્માતની તારીખે મોટર કારની બજાર કિંમત રૂપિયા

૧૨,૫૦,૦૦૦/– તરીકે મૂલવવામાં અને/અથવા નિર્ધારિત કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. રજૂ કરવામાં આવે છે કે, અકસ્માતમાં સંકળાયેલ મોટર કારની બજાર કિંમત રૂપિયા ૧૨,૫૦,૦૦૦/– તરીકે નિર્ધારિત કરવા અને/અથવા મૂલવવા બાબતે માનનીય ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલ નિષ્કર્ષ પુરાવાની મૂળવણી પર આધારિત છે. રજૂ કરવામાં આવે છે કે, વીમા કંપની દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ અને આંક ક્રમાંક ૧૨૯ અને ૧૩૦ પર રજૂ કરાયેલ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પરથી તથા સર્વેયર શ્રી કેતન શાહના નિવેદન પરથી પણ (આંક ૧૨૨ તથા તેમનો સર્વે અહેવાલ આંક ૧૨૩ પર રજૂ કરાયેલ) નુકસાનગ્રસ્ત કારની બજાર કિંમત રૂપિયા ૧૩,૯૦,૦૯૮/– મૂલવી શકાય છે (સ્પેર પાર્ટ્સના મૂલ્યાંકન તરફ રૂપિયા ૧૦,૪૨,૯૭૩/– + મજૂરી ચાર્જ તરફ રૂપિયા ૩,૪૫,૬૨૫/– + ટોઇંગ ખર્ચ તરફ રૂપિયા ૧૫૦૦/–) અને નુકસાનગ્રસ્ત ભાગની બચત કિંમત રૂપિયા ૨૫૦૦૦/– ઘટાડતાં, ચોખ્ખું નુકસાન રૂપિયા ૧૩,૬૫,૦૯૮/– થાય છે અને જ્યારે કારને સંપૂર્ણ નુકસાન થયું હોય, ત્યારે માનનીય ટ્રિબ્યુનલે કારની બજાર કિંમત રૂપિયા ૧૨,૫૦,૦૦૦/– તરીકે મૂલવવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. રજૂ કરવામાં આવે છે કે, તેથી કારની બચત તરફ રૂપિયા ૭૦,૦૦૦/– ઘટાડતાં, માનનીય ટ્રિબ્યુનલે હવાલાનો મોટર કારને થયેલ નુકસાન રૂપિયા ૧૧,૮૦,૦૦૦/– તરીકે મૂલવવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી.

૪.૨. મૂળ દાવેદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હકીમે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે વીમા કંપની તરફથી કરવામાં આવેલ આ દલીલ કે મોટર કારને થયેલ નુકસાન

બાબતે વ્યાપક વીમા પોલિસી લેતી વખતે કારના "માલિકીય નુકસાન"ને આવરી લેવા માટે કારના માલિકે રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધીના જોખમને આવરી લેવા પ્રીમિયમ ચૂકવ્યું હતું અને તેથી કારનું મૂલ્યાંકન રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- ગણાવી શકાય, સ્વીકાર્ય ગણાવી શકાય નહીં. એમ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે માત્ર એટલા માટે કે મોટર કારના માલિકે રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધીના જોખમને આવરી લેવા માટે પ્રીમિયમ ચૂકવ્યું હતું, એટલા માત્રથી એવું કહી શકાય નહીં કે અકસ્માતની તારીખે મોટર કારનું બજાર મૂલ્ય માત્ર રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધી જ મર્યાદિત ગણવું. વધુમાં એમ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે નિશ્ચિત રકમ સુધીના જોખમને આવરી લેવા માટે પ્રીમિયમ ચૂકવવાનો અર્થ એ થાય છે કે કરાર મુજબ, નુકસાનનું પ્રમાણ ગમે તેવું હોય, વીમા કંપની તે રકમ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે જેટલા સુધીનું જોખમ આવરી લેવામાં આવ્યું હતું અને જેના માટે પ્રીમિયમ ચૂકવવામાં આવ્યું હતું.

૪.૩. મૂળ દાવેદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હકીમ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા, મોટર કારની મૂળ દાવેદાર-માલિકાને તેની વીમા કંપની પાસેથી વ્યાપક વીમા પોલિસી હેઠળ પ્રાપ્ત થયેલી રૂ. ૪,૪૫,૦૦૦/- રકમ કપાત કરવામાં પણ કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી નથી, કારણ કે તે બાબતે વીમા કંપની અને વીમાધારક વચ્ચે સ્વતંત્ર કરાર હતો અને તે માટે વીમાધારકે પ્રીમિયમ ચૂકવ્યો હતો. એમ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં સુધી અપીલકર્તા-વીમા કંપની-અપકૃત્યકર્તાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી કારના

માલિકાને અન્યાયસભર સમૃદ્ધિ અને/અથવા દ્વિગુણ લાભ મળવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી અને વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલએ યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું છે કે અપકૃત્યકર્તા પોતાની અને તેની કાર સંબંધિત વીમા કરારના આધારે અરજદાર/માલિકને જે કોઈ રકમ પ્રાપ્ત થઈ હોય તેનો લાભ મેળવી શકતો નથી. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, મૂળ દાવેદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હકીમે આ અદાલતના તેમજ દિલ્હી વડી અદાલતના નીચેના નિર્ણય પર ભારે નિર્ભરતા મૂકી છે.

(૧) ગુજરાત રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમ વિ. હરગોવિંદાસ આર. મોદી અને અન્ય, જેનો ઉલ્લેખ ૨૦૦૭(૧) જીએલઆર ૩૬૯ માં કરવામાં આવ્યો છે.

(૨) સતિશકુમાર રસિકલાલ ડોક્ટર વિ. બલદેવભાઈ છગનભાઈ ઠાકોર અને અન્ય, જેનો ઉલ્લેખ ૨૦૦૭(૧) જીસીડી ૭૨૭ માં કરવામાં આવ્યો છે.

(3) ઓરિએન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ કો. વિ. કે.પી. કપૂર, જેનો ઉલ્લેખ ૧૯૯૭(૧) ઑસીસી ૧૩૮ (દિલ્હી વડી અદાલત) માં કરવામાં આવ્યો છે.

૪.૪. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને ઉપરોક્ત નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, હાલની પ્રથમ અપીલ ફગાવી દેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૫.૦. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને વિસ્તૃત રીતે સાંભળ્યા અને વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ પડકારિત ચુકાદા અને વળતરનિર્ધારણનું અવલોકન કર્યું તથા નોંધ પર રહેલા સમગ્ર પુરાવાનું પુનઃમૂલવણ કર્યું.

૫.૧. હાલની આ અપીલમાં આ અદાલતના વિચારણા માટે નીચેના પ્રશ્નો ઉદ્‌ભવે છે.

"એ. કે, કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, માનનીય ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અકસ્માતની તારીખે પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારના બજાર મૂલ્યનું રૂ. ૧૨,૫૦,૦૦૦/- તરીકે મૂલવણી / નિર્ધારિણ કરવામાં કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી છે કે કેમ?

બી. શું વીમા કંપની પાસેથી સંબંધિત મોટર કારને થયેલા નુકસાન બદલ વાહનને થયેલા પોતાના નુકસાન બાબતની વીમા પોલિસી હેઠળ દાવાના સમાધાન અનુસંધાને રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/-ની રકમ પ્રાપ્ત કર્યા પછી, વાહનના માલિકને સંબંધિત મોટર કારને થયેલા નુકસાન માટે અપકૃત્યકાર પાસેથી વળતર માગવાથી વંચિત ગણવામાં આવે છે?

સી. જો પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨નો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો પ્રશ્નાધીન મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતર આપતી વખતે, પ્રશ્નાધીન મોટર કારની મૂળ માલિક/મૂળ દાવેદારને તેની વીમા કંપની પાસેથી વીમા પોલિસી હેઠળ તથા પ્રશ્નાધીન મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ પ્રાપ્ત થયેલી રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- ની રકમ અયોગ્ય સમૃદ્ધિ અને/અથવા દ્વિગુણ લાભના આધારે કપાત કરવાની આવશ્યકતા છે કે કેમ?"

૬.૦. હવે, અત્યાર સુધી પ્રશ્ન ક્રમાંક ૧ અંગે કે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારનું બજાર મૂલ્ય રૂ.૧૨,૫૦,૦૦૦/- નક્કી કરવામાં કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી છે કે નહીં, તે સંબંધે, રેકોર્ડ પરના પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરતાં, વિશેષ કરીને કેતનકુમાર શાહનું જબાનબંદીપત્ર (આંક ૧૨૨) અને રેકોર્ડ પરના આંક ૧૨૩, ૧૨૯ અને ૧૩૦ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજી પુરાવાઓને ધ્યાને લેતાં, અમારો મત એવો છે કે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારનું બજાર મૂલ્ય રૂ.૧૨,૫૦,૦૦૦/- નક્કી કરવામાં કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી નથી. નોંધવું જરૂરી છે કે હકીકતમાં પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કાર સંપૂર્ણ નુકસાનમાં ગઈ હતી. રેકોર્ડ પરના દસ્તાવેજી પુરાવા મુજબ, વિશેષ કરીને સર્વેયર અહેવાલ મુજબ અને વીમા કંપની દ્વારા રજૂ કરી આધારિત રાખવામાં આવેલા સર્વેયર અહેવાલ મુજબ પણ, મોટર કારને થયેલું નુકસાન રૂ.૧૩,૬૫,૦૦૦/- તરીકે આંકવામાં

આવ્યું હતું. ઉપર અહીં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તેમ, કાર સંપૂર્ણ નુકસાનમાં ગઈ હતી. તેથી, જો કાર સંપૂર્ણ નુકસાનમાં ગઈ ન હોત તો પણ માલિકે રૂ.૧૩,૯૦,૦૯૮/- જેટલો ખર્ચ કર્યો હોત, જે માલિકને પરત ચૂકવવાનો આવશ્યક બનતો. તેના બદલે કાર સંપૂર્ણ નુકસાનમાં ગઈ હતી. આંક ૧૨૨ પરની પોતાની જબાનબંદીમાં શ્રી કેતનકુમાર શાહ- સર્વેયરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે કોઈ પણ કારનું નુકસાન આંકતી વખતે તે પ્રથમ એવી કારનું બજાર મૂલ્ય નક્કી કરે છે. તેણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે સર્વે કરતી વખતે તેણે રોકડ નુકસાન, સંપૂર્ણ નુકસાન અને મરામતના ધોરણે અહેવાલ તૈયાર કર્યો હતો. વીમા કંપની, જે કારની વીમાકર્તા હતી, દ્વારા રજૂ કરાયેલા એમ.પી. સર્વેયર્સના આંક ૧૨૯ના સર્વે અહેવાલમાં તેમજ આંક ૧૩૦ પર રજૂ કરાયેલા અહેવાલમાં, કારની મરામતનો અંદાજ મજૂરી ખર્ચ માટે રૂ.૩,૪૫,૬૨૫/- અને નવા ભાગો માટે રૂ.૧૨,૪૨,૨૯૦/- એમ કુલ રૂ.૧૫,૮૭,૯૧૫/- દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત અહેવાલમાં વધુમાં એવું પણ નોંધાયું હતું કે કારની મરામત કરવી આર્થિક રીતે યોગ્ય નહોતી અને તે સંપૂર્ણ નુકસાનગ્રસ્ત દેખાતી હતી તથા તેની મરામત થઈ શકતી નહોતી. તેથી, ઉક્ત સર્વેયર જે.આઈ. પટેલે પોતાના આંક ૧૩૦ના અહેવાલમાં યુનાઈટેડ ઇન્ડિયા ઇન્શ્યોરન્સ કંપનીને રૂ.૪,૪૫,૦૦૦/- માટે સંપૂર્ણ નુકસાનના ધોરણે દાવો અંતિમ કરવા સૂચન કર્યું હતું, કારણ કે કારનું વીમિત મૂલ્ય માત્ર રૂ.૪,૪૫,૦૦૦/- હતું. આ પરિસ્થિતિઓમાં અને રેકોર્ડ પરના દસ્તાવેજી પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, એમ કહી શકાતું નથી કે

વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારનું બજાર મૂલ્ય રૂ.૧૨,૫૦,૦૦૦/- નક્કી કરવામાં અને ત્યારબાદ બચેલ અવશેષ મૂલ્ય તરીકે રૂ.૭૦,૦૦૦/- ઘટાડીને કારનું મૂલ્ય રૂ.૧૧,૮૦,૦૦૦/- ગણવામાં કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી છે.

૭.૦. હવે, આ અદાલતના વિચારાર્થે મૂકાયેલ પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨ એ છે કે, વાહનની માલિકાએ પોતાની કારને થયેલ "સ્વહાનિ" ના જોખમને આવરી લેતી વીમા પોલિસી હેઠળના પોતાના દાવાના સમાધાનરૂપે પોતાની વીમા કંપની યુનાઈટેડ ઈન્ડિયા ઈન્શ્યોરન્સ પાસેથી રૂા. ૪,૪૫,૦૦૦/- પ્રાપ્ત કર્યા હોય ત્યારે, પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારની મૂળ દાવેદાર-માલિક, અપકૃત્ય કરનાર-અપીલકર્તા પાસેથી મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતર વસૂલવા માટે દાવા અરજિ જાળવી રાખી શકે કે નહીં; અને મોટર કારને અપકૃત્ય કરનાર-અપીલકર્તા દ્વારા થયેલ નુકસાન બદલના વળતર માટેના જોખમને આવરી લેતા પ્રીમિયમની ચુકવણી કરવામાં આવી હોય તથા રૂા. ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધીનું જોખમ આવરી લેવાયેલ હોય, ત્યારે પ્રશ્નાસ્પદ વાહનની મૂળ માલિક રૂા. ૪,૪૫,૦૦૦/- કરતાં વધુ અને/અથવા રૂા. ૪,૪૫,૦૦૦/- ઉપરાંતની રકમ વળતરરૂપે દાવો કરી શકે કે નહીં, તે અંગે નોંધવું આવશ્યક છે કે આ મૂળતઃ મૂળ દાવેદાર-કારની માલિક અને તેની કારની વીમા કંપની વચ્ચેનો સ્વતંત્ર વીમા કરાર છે. તેથી, જ્યાં સુધી અપીલકર્તા-અપકૃત્ય કરનારનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી વાહનની માલિક વીમા પોલિસીની પરવા કર્યા વિના અને વીમા પોલિસી હેઠળ

વીમા કંપની પાસેથી કોઈપણ રકમ પ્રાપ્ત થયેલી હોવા છતાં, મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતરનો દાવો કરતી દાવા અરજિ દાખલ કરી શકે છે; અને જો કારનું મૂલ્યાંકન, આવરી લેવાયેલા જોખમના આધારે વીમા કંપની પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી રકમ કરતાં વધુ હોવાનું જણાય, તો કારની માલિક દ્વારા કરવામાં આવેલી દાવા અરજિ હજી પણ જાળવાપાત્ર રહેશે.

૭.૧. અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી કરવામાં આવેલ આ દલીલ પણ કે કારને થયેલ પોતાના નુકસાન અંગે વ્યાપક વીમા પોલિસી લેતી વખતે જોખમ રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/- સુધી આવરી લેવામાં આવ્યું હતું અને તેથી વાહનનો માલિક રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/-થી વધુ કોઈ રકમનો દાવો કરી શકતો નથી અને/અથવા મોટર કારની બજાર કિંમત રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/-થી વધુ માનવામાં આવી શકતી નથી, તે અંગે પણ ઉપરોક્ત દલીલમાં કોઈ સાર નથી. કારની કિંમત જે હોય તે હોવા છતાં, વાહનનો માલિક તેમ છતાં કોઈ નિશ્ચિત રકમ સુધીનું જોખમ આવરી શકે છે, જે વાહનની બજાર કિંમત કરતાં ઓછી હોઈ શકે છે. આવરી લેવાયેલ જોખમ માત્ર પ્રીમિયમના હેતુ માટે અને કરાર હેઠળ જોખમ આવરી લેવાની જવાબદારી માટે જ રહેશે. તેનો અર્થ એ થાય છે કે જો પ્રીમિયમ ચૂકવવામાં આવ્યું હોય અને જોખમ કોઈ નિશ્ચિત રકમ સુધી આવરી લેવામાં આવ્યું હોય, તો ઉક્ત કરાર હેઠળ વીમા કંપની આવરી લેવાયેલ જોખમની હદ સુધી નુકસાન/વળતર ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે, ભલે વાસ્તવિક નુકસાન આવરી લેવાયેલ જોખમ કરતાં વધુ હોય અથવા સંબંધિત

વાહનની બજાર કિંમત વધુ હોય. તેથી, કોઈપણ કારના માલિકને પોતાની કારને થયેલ "પોતાના નુકસાન" માટે તેની કારનું જોખમ કોઈ નિશ્ચિત રકમ માટે આવરી લેવાનો વિવેકાધિકાર છે, જે કારની બજાર કિંમત કરતાં ઓછી હોઈ શકે છે અને ક્યારેક પ્રીમિયમની રકમ બચાવવા માટે પણ એવું કરવામાં આવે છે.

૮.૦. હવે, આ અદાલતના વિચારાર્થે મૂકવામાં આવેલ પ્રશ્ન ક્રમાંક ૩, જે અપીલકર્તા વીમા કંપની તરફથી વિદ્ધાન વકીલ શ્રી નાણાવટી દ્ધારા કરવામાં આવેલી વૈકલ્પિક રજૂઆત બની શકે છે, તે એવો છે કે અરજદાર–મૂળ માલિકે પોતાની કારને થયેલા "પોતાના નુકસાન" બાબતે તેની વીમા કંપની પાસેથી પ્રાપ્ત કરેલી રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/– ની રકમ, અયોગ્ય સમૃદ્ધિ અથવા દ્વિગુણ લાભના આધાર પર, કારને થયેલા નુકસાન બદલ વળતર ફાળવતી વખતે કપાત કરવાની આવશ્યકતા છે કે કેમ?

૮.૧. એ નોંધવું આવશ્યક છે કે પુરાવાની મૂળવણી કરતાં, વિદ્ધાન ટ્રિબ્યુનલએ સંબંધિત મોટર કારનું બજારમૂલ્ય રૂ.૧૧,૮૦,૦૦૦/– (રૂ. ૧૨,૫૦,૦૦૦/– બજારમૂલ્ય અને રૂ.૭૦,૦૦૦/– બચેલ અવશેષના મૂલ્ય તરીકે) નક્કી/મૂલવ્યું છે. તેથી, તેવી સ્થિતિમાં, મૂળ દાવેદાર–વાહનની માલિક મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતર રૂપે ઉપરોક્ત રકમ મેળવવા હકદાર રહેશે અને તેનાથી વધુ નહીં. વાહનની માલિકે પોતાની કાર માટે "પોતાને થયેલ નુકસાન" બાબતે વીમા કંપની પાસેથી રૂ. ૪,૪૫,૦૦૦/– પહેલેથી જ પ્રાપ્ત

કર્યા હતા. તેથી, જો મૂળ દાવેદાર – વાહનની માલિક તરફથી એવો વિવાદ ઉઠાવવામાં આવે કે સંબંધિત મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ અપીલકર્તા વીમા કંપની પાસેથી વળતર મંજૂર કરતી વખતે ઉપરોક્ત રૂ.૪,૪૫,૦૦૦/–ની રકમ કપાત કરવી આવશ્યક નથી અને તે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂર કરાયેલા મુજબ રૂ. ૧૧,૮૦,૦૦૦/– મેળવવા હકદાર રહેશે, તો તેવી સ્થિતિમાં માલિકને રૂ. ૧૬,૨૫,૦૦૦/– ચૂકવવામાં આવશે, જે સંબંધિત મોટર કારના બજારમૂલ્ય કરતાં વધુ થશે.

૮.૨. હાલના કેસમાં, માનનીય ટ્રિબ્યુનલે એવો નિર્ણય કર્યો છે કે વીમા પોલિસી હેઠળ વીમા કંપની દ્વારા દાવેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમને અપકૃત્યકર્તા વિરુદ્ધ અપાયેલી વળતરની રકમમાંથી આ કારણસર કપાત કરી શકાય નહીં કે ઉક્ત રકમ દાવેદાર અને તેની વીમાકંપની વચ્ચે થયેલા અલગ કરાર હેઠળ ચૂકવવામાં આવી છે અને અપકૃત્યકર્તા દાવેદારના તૃતીય પક્ષ સાથેના કરારનો લાભ લઈ શકતો નથી.

સમાન પ્રશ્ન કેરળ વડી અદાલતે મોહન અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં વિચાર્યો હતો અને આ મુદ્દા અંગેના વિવિધ નિર્ણયોનો વિચાર કર્યા પછી વડી અદાલતે એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે જેને નાણાકીય નુકસાન થયું હોય તે વ્યક્તિ એ જ રકમ અપકૃત્યકર્તા પાસેથી તેમજ પોતાની વીમાકંપની પાસેથી બંને

પાસેથી દાવો કરી શકતી નથી. એવો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે કે વીમાધારક, ભલે તેને પોતાની વીમાકંપની પાસેથી વળતર મળ્યું હોય, છતાં અપકૃત્યકર્તા વિરુદ્ધ દાવો જાળવી રાખવા હકદાર છે. પરંતુ તેને કંપની પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી રકમ પોતાના હિત માટે રાખી શકાતી નથી અને તે રકમ અંગે તે વીમાકંપનીનો ન્યાસી તરીકે ધારક ગણાશે અને તે હદ સુધી તે વીમા કંપનીને જવાબદાર તથા હિસાબ આપવા બાધ્ય રહેશે. વધુમાં એવું પણ નિરીક્ષણ કરીને ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે વ્યક્તિગત નુકસાન અને નાણાકીય નુકસાન વચ્ચે તફાવત છે.

૮.૩. વધુમાં, દાવેદારને તેની સાથે થયેલા અકસ્માતમાંથી નફો કમાવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ નહીં. જે કંઈ ખર્ચ થયેલો હોય, તેનો પરતફેર મેળવવાનો તેને હક છે, પરંતુ કોઈ કાયદો એવી જોગવાઈ કરતો નથી કે તે બે સ્ત્રોતમાંથી પરતફેર મેળવી અયોગ્ય સમૃદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શકે. ઉપરોક્ત મુજબ નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, જો મૂળ દાવેદાર તરફથી રજૂ કરાયેલ દલીલ સ્વીકારવામાં આવે, તો તેવી સ્થિતિમાં, ઉપરોક્ત મુજબ નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, વાહનના માલિકને મોટર કારના વાસ્તવિક બજાર મૂલ્ય / મૂલ્ય કરતાં વધુ રકમ મળશે અને એટલી હદ સુધી દાવેદાર નફો મેળવશે, જે અનુમત્ય નથી. તેથી, અયોગ્ય સમૃદ્ધિ અને / અથવા દ્વિગણ લાભના આધારે, કારના માલિકે પોતાની વીમા કંપની પાસેથી કારને થયેલા "પોતાના નુકસાન" બદલ પ્રાપ્ત કરેલી રૂ.૪,૪૫,૦૦૦/–ની રકમ, અપીલકર્તા પાસેથી મોટર કારને થયેલા નુકસાન બદલ વળતર ફાળવતી વખતે કપાત કરવાની આવશ્યકતા છે.

૮.૪.	આ તબક્કે, નેશનલ ઇન્શ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ વિ. સેબેસ્ટિયન કે જેકબ, જે (૨૦૦૯) ૪ એસ.સી.સી. ૭૭૮ માં અહેવાલિત છે, તે મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવો આવશ્યક છે. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ, વીમા કંપની તરફથી એવો મામલો રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો કે વીમાકર્તા ચુકવણી કરવા માટે જવાબદાર નથી, કારણ કે દાવેદારને એ જ અકસ્માતના અનુસંધાને ઉદ્ભવેલા એ જ વાદકારણ માટે બીજી એક વીમા કંપની દ્વારા અગાઉથી જ વળતર આપવામાં આવ્યું હતું અને તેથી દાવેદારોને વળતરની દ્વિગુણી ચુકવણી મેળવવાનો હકદાર ગણાવી શકાય નહીં. તેમ છતાં, વડી અદાલતે ઉપરોક્ત દલીલ સ્વીકારી નહોતી અને અધિકરણના પુરસ્કારને યથાવત્ રાખ્યો હતો અને સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે તે દલીલ સ્વીકારી હતી અને અંતે વધુમાં આ નિરીક્ષણ સાથે મામલો નવી વિચારણા માટે વડી અદાલતને પરત મોકલ્યો હતો કે જો રકમમાં કોઈ ફરક હોય, તો અપકૃત્યકર્તાના વીમાધારકે તે જ ચૂકવવું પડશે.

૮.૫.	વર્તમાન કેસમાં, જેમ ઉપર અહીં નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, પ્રશ્નાધીન મોટર કારનું અકસ્માતની તારીખે બજારમૂલ્ય રૂપિયા ૧૨,૫૦,૦૦૦/– નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે અને કારના અવશેષ મૂલ્ય તરફ રૂપિયા ૭૦,૦૦૦/– ઘટાડતા, તે રૂપિયા ૧૧,૮૦,૦૦૦/– થાય છે. માલિકે કારને થયેલ “પોતાના નુકસાન” માટે વીમા પોલિસી હેઠળ આવરિત જોખમ સંદર્ભે પોતાની વીમાકર્તા પાસેથી રૂપિયા ૪,૪૫,૦૦૦/– ની રકમ અગાઉથી જ

પ્રાપ્ત કરી હતી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, અપીલકર્તાને તેની મોટર કારને થયેલ નુકસાન માટે અપીલકર્તા વીમા કંપની પાસેથી વળતર આપતી વખતે, રૂપિયા ૪,૭૫,૦૦૦/– ની રકમ ઘટાડવી આવશ્યક હતી.

૯. હવે, જ્યાં સુધી મૂળ દાવેદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા, અને ઉપર અહીં ઉલ્લેખિત, નિર્ણયોની વાત છે, ત્યાં નોંધવું આવશ્યક છે કે વાસ્તવમાં તે તમામ નિર્ણયો વ્યક્તિગત ઈજાના નુકસાન સાથે સંબંધિત છે. વ્યક્તિગત ઈજાના નુકસાન અને આર્થિક નુકસાન વચ્ચે ભિન્નતા છે. મોટર કારને થયેલ નુકસાન આર્થિક નુકસાન છે. તેથી, વ્યક્તિગત ઈજાના દાવામાંથી ઉત્પન્ન થયેલા, જે બિન–આર્થિક નુકસાન છે, તેવા નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોનો આર્થિક નુકસાનની વસૂલી માટેના કેસોમાં કોઈ લાગુ પડતો નથી.

૯.૧. હવે, જ્યાં સુધી કે.પી. કપુર (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં દિલ્હી વડી અદાલતના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવેલ આધારનો સંબંધ છે, ઉપર દર્શાવેલ કારણોને લીધે, અમે ઉક્ત નિર્ણયમાં દિલ્હી વડી અદાલતના માનનીય એકલ ન્યાયમૂર્તિએ લીધેલા આ દૃષ્ટિકોણ સાથે સહમત નથી કે મૂળ માલિકે પોતાની વીમા કંપની પાસેથી પ્રાપ્ત કરેલી રકમને દ્વિગુણ સમૃદ્ધિના આધારે કપાત કરવાની આવશ્યકતા નથી. તે જ રીતે, ઉપર દર્શાવેલ કારણોને લીધે, અમે હરગોવિંદદાસ આર. મોદી અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય એકલ ન્યાયમૂર્તિએ

લીધેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે પણ સહમત નથી, ખાસ કરીને ત્યારે, જ્યારે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે વ્યક્તિગત ઈજા અથવા ગૈર–નાણાકીય નુકસાનમાંથી ઉદ્ભવતા દાવાઓ અને નાણાકીય નુકસાન વચ્ચેનો ભેદ નોંધ્યો નહોતો.

૧૦. ઉપરોક્ત બાબતોના પરિપ્રેક્ષ્યમાં અને ઉપર જણાવાયેલા કારણોને આધારે, એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે વિદ્વાન ન્યાયાધિકરણે, સંબંધિત વાહનની મૂળ દાવેદાર–માલિકે પોતાની વીમાકાર પાસેથી – એટલે કે વીમા કંપની પાસેથી – કારને થયેલ "પોતાના નુકસાન" બાબતે વીમા પોલિસી હેઠળનો દાવો સમાધાન કરતી વખતે પ્રાપ્ત કરેલી રૂ. ૪,૪૫,૦૦૦/– ની રકમ કપાતમાં ન લીધી હોવાથી, ગંભીર ભૂલ આચરી છે.

૧૧. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોસર, અપીલ આંશિક રીતે મંજૂર થાય છે. વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એમ.એ.સી.પી. નં. ૨૨૫ ઓફ ૧૯૯૭ માં તા. ૪.૧૦.૨૦૦૪ના રોજ પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને પુરસ્કારને આ હદ સુધી સુધારવામાં આવે છે કે પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારના મૂળ દાવેદાર–માલિકને પ્રશ્નાસ્પદ મોટર કારને થયેલ નુકસાન બદલ વળતરરૂપે રૂા. ૭,૩૫,૦૦૦/– મેળવવાનો હક રહેશે અને મોટર કારના માલિક તરફથી સહભાગી બેદરકારી તરીકે ૨૫% એટલે કે રૂા. ૧,૮૩,૭૫૦/– ઘટાડ્યા બાદ, દાવેદારને મૂળ પ્રતિવાદીઓ પાસેથી, જેમાં અત્રેનો અપીલકર્તા પણ

સમાવેશ થાય છે, રૂા. ૫,૫૧,૨૫૦/- તથા તે પર દાવા અરજીની તારીખથી વસૂલી થાય ત્યાં સુધી ૯% વ્યાજ મેળવવાનો હક રહેશે. હાલની અપીલ ઉપરોક્ત હદ સુધી મંજૂર કરવામાં આવે છે અને વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને પુરસ્કાર ઉપરોક્ત હદ સુધી સુધારવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નહીં.

૧૨. એવું કહેવું અનાવશ્યક છે કે અપીલકર્તા વીમા કંપનીને ઉપરોક્ત કરતાં વધારામાં અપીલકર્તાએ જમા કરેલી/ચૂકવેલી રકમની વસૂલાત કરવાનો/પાછી મેળવવાનો હક રહેશે, તે, જો કોઈ હોય તો, ટ્રિબ્યુનલ પાસે રહેલી સ્થિર જમા રકમમાંથી અને/અથવા મૂળ દાવેદાર પાસેથી. આ સાથે, વર્તમાન અપીલ ઉપરોક્ત હદ સુધી અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(એમ.આર. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

(જી.બી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

The translation of this judgment has been provided by M/s. Hyperlink E-Solution Private Limited.

==

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*